

INFOFOLDER

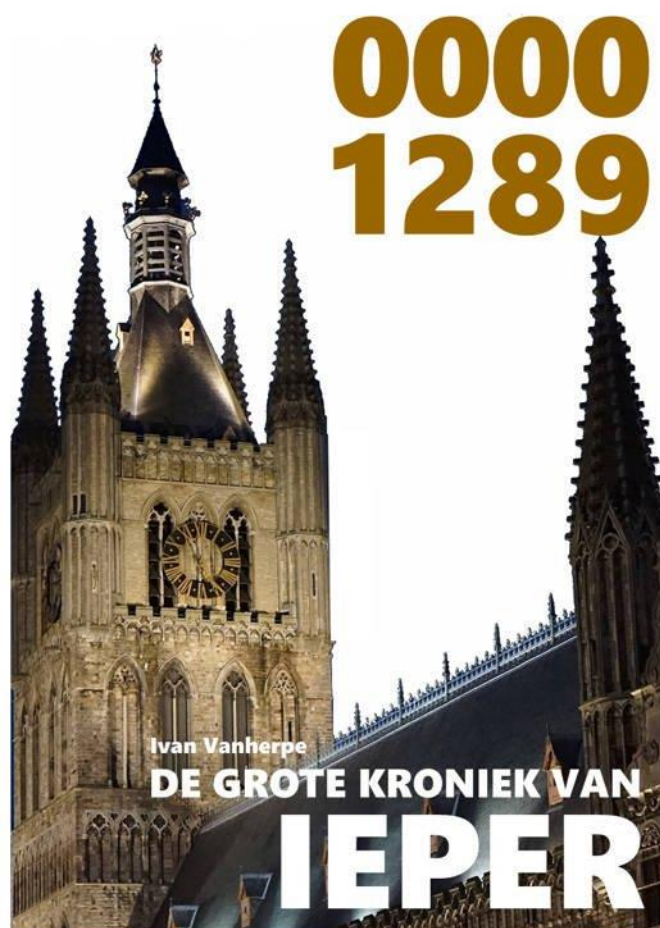

Ivan Vanherpe

DE GROTE KRONIEK VAN IEPER

Boek 1 - 0000-1289 – 548 bladzijden

Na het vertrek van de Romeinen uit de Westhoek volgen haast onzichtbare eeuwen tot de woongemeenschap Ipra stilaan in beeld verschijnt. Diverse kronieken hebben het over het 'Drie Torrenkasteel' aan de (Ieper)Leet, de doortocht van geloofspredikers en de komst van Frankische volkeren, Germanen die gaandeweg hun stempel drukken op ons land dat nu deel uitmaakt van het groot Frankische Rijk. Door toedoen van Karel de Grote doet de feodaliteit zijn intrede in het Frankenrijk met een grootschalige verkaveling in duizenden leengebieden die allemaal te maken krijgen met hun eigen adellijke leenheer. Zo ook in het leengebied, Ipra of Ieper dat in 805 zijn twee eerste wetsheren toegewezen krijgt. Na de ravage van de Noormannen laat graaf van Vlaanderen Boudewijn II vanaf het jaar 900 de verwoeste burcht aan de Leet opknappen en is er nu al sprake van enkele

woningen rond een centrale landhoeve, samen beschermd en omringd door een beschermende wal die de inwoners geleidelijk voorzien van een gracht en stadspoorten. In de bosrijke omgeving van het ontluikende Ieper ontkiemen diverse kerspelen die stilaan uitgroeien tot parochies met hun eigen kerken.

Een eeuw later is het oorspronkelijk woongebied van Ieper al fel uitgebreid. Een groeiende bevolking koestert zijn beschermende wallen met nu al zes stadspoorten. Het verbinden van de Ieperlee met de IJzer blijkt een schot in de roos. Hongersnood, ziekten en oorlogen beletten niet dat de gemeenschap al voor het jaar 1100 veranderd is in een economische draaischijf tussen de Noordzee, de Leie en het binnenland. De jonge stad manifesteert zich nu als hét bruisend centrum van het Westland, een hoofdstad die zich laat gelden als autoriteit in zijn ruime omgeving of kasselrijk. Intern kannibaliseert het oude centrum diverse leengebieden rond zijn kern en slurpt het de lokale entiteiten van het Ketelkwaad, het Hoveland, de tempelgebieden, het Rollegghemse en de Upstal op. Hun respectieve inwoners gelden voortaan als Ieperlingen en worden onderdanig aan de stedelijke wetgeving, geschoeid op Germaanse leest. De zelfverzekerde groei van het Sint-Maartenskapittel in zijn eigen territorium met tal van nieuwe kerken zorgt voor de nodige dynamiek en stevige concurrentie tussen het geestelijk en wereldlijk establishment van de jonge dynamische stad waar burggraaf, baljuw en schepenen hun specifieke rollen spelen.

Ieper doorstaat zonder al te veel kleerscheuren een woelige 12^e eeuw en presenteert zich rond het jaar 1200 dankzij zijn succesvolle lakennijverheid als een van de grootste steden van de westelijke wereld. Hun financiële, economische kracht en de macht van hun menselijk potentieel bewijzen de Ieperlingen met de bouw van een majestueus en architecturaal zeer eigenzinnig belfort, geflankeerd door de reusachtige lakenhalle die de wereld met verstomming slaat. Een meesterstuk dat binnen duizend jaar nog altijd hoge ogen zal gooien! Samen met Gent en Brugge oefent Ieper nu een bepalende invloed uit op het beleid van de graven van Vlaanderen.

De aanwezigheid van massale hoeveelheden goedkope werkkrachten die volop uitgebuit worden door de Ieperse aristocratie en de ongebreidelde macht die de heren van het stadhuis claimen, zorgt in de schoot van de bruisende ambachtsgilden voor hoogspanning. Die komt in 1280 tot uitbarsting met de Kokerulle. Tijdens een verwoestende raid door de stad treden arbeiders en ambachtslieden in het verzet tegen de exclusieve rechten die de stadhuisheren menen te hebben op hun levens. Ondanks een forse bestraffing door de graaf ziet die in afloop van deze gebeurtenissen toch wel in dat veranderingen in het stadsbestuur noodzakelijk zijn om Ieper op evenwichtige manier in stand te houden. Met dat veelbelovend democratisch vooruitzicht gaan de stedelingen een spannende 14^e eeuw tegemoet.

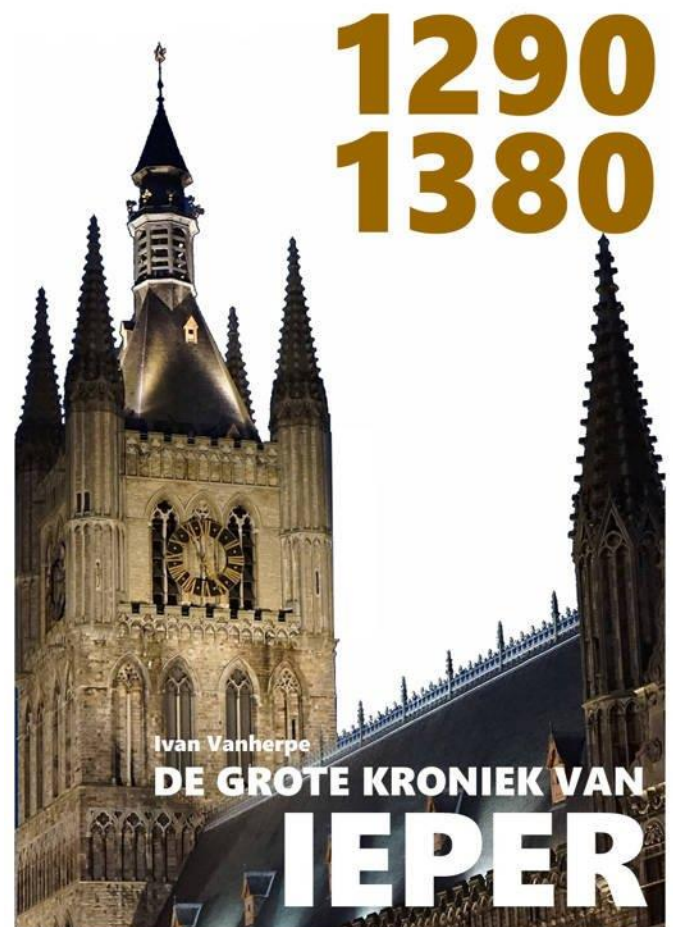
Boek 2 - 1290-1380 – 588 bladzijden

De agglomeratie van Ieper is uitgegroeid tot de derde grootste stad van Vlaanderen, na Gent en Brugge. In de nasleep van de rebellie van 1280 kunnen de talrijke ambachtslieden toch al enigszins hun rechten laten gelden in het stadhuis, een schuchtere evolutie in de goede richting. Het Ieperse streven naar zelfbeschikking komt vanaf 1294 in het vaarwater van de oorlog die Frankrijk en Engeland met elkaar uitvechten, met graaf Gwijde van Dampierre die zijn voorkeur voor de Engelsen niet kan verstoppen. Als leenman van Frankrijk voor wat betreft Vlaanderen schiet hij daarmee in eigen voet. Ieper bekoopt zijn onvoorwaardelijke steun aan Gwijde met het verlies van zijn stadsrechten nadat het als laatste bolwerk van Vlaanderen bezwijkt onder de Franse militaire druk. De Franse koning Filips de Schone eist de afbraak van de stadsmuren en legt een enorme boete op, te betalen door de klauwaards.

In 1302 maken die dat drama ongedaan met een klinkende zege op het Groeningeveld. De Ieperse ambachtslieden zien zich voor hun inzet bij het kasteel van Kortrijk beloond met de recuperatie van hun voorrechten. Ze krijgen zelfs de toelating om hun uitgestrekt buitengebied te omwallen. De revanchegevoelens van de Fransen leiden in 1305 tot een schandelijke deal in het nadeel van Vlaanderen. De afpersingspraktijken van de Franse gouverneur en zijn handlangers geven vanaf 1320 in het Westland aanleiding tot een opstand van Zannekin en zijn Kerels. Een burgeroorlog waarbij Gent, Brugge en Ieper zeker een hoofdrol spelen. De nederlaag op de Casselberg in 1328 betekent finaal een opdoffer voor de Vlaamse partizanen. De leliaards van graaf Lodewijk van Nevers bepalen nu nog maar eens de regels in Vlaanderen. Het aantal terechtstellingen en verbanningen is niet te tellen. De onbetrouwbare graaf toont zich allesbehalve een partner voor de Ieperlingen. Hij blijft maar knabbelen aan de Ieperse privileges en zijn kostbare juridische onafhankelijkheid. En ondertussen zorgt de oorlog tussen Frankrijk en Engeland voor een crisis en een malaise zonder weerga.

Tot Gentenaar Jacob van Artevelde vanaf 1337 een neutrale koers opeist voor Vlaanderen. Gesteund door de Engelse koning degradeert Artevelde graaf Lodewijk van Nevers tot zijn voetveeg en persona non grata in eigen land. Gent, Brugge en Ieper delen nu de lakens uit in hun regio's. Daar profiteren ze in Ieper van om de lakenwevers van o.a. Poperinge en Langemark met harde hand aan te pakken. Om toch maar een einde te maken aan de dalende verkoop van het eigen textiel. De ambachten krijgen dankzij Artevelde eindelijk hun zitje in het

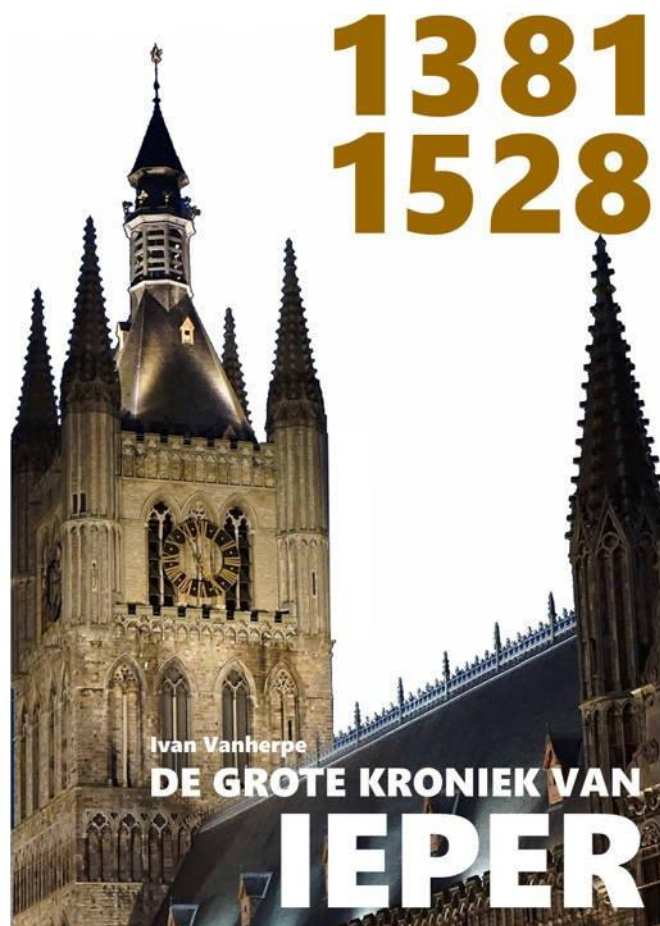
stadsbestuur. Het 'Groot Gemeen' overkoepelt voortaan de stedelijke democratie. De moord op Jacob van Artevelde maakt bruusk een einde aan de illusie om Vlaanderen definitief te laten samengaan met Engeland. Een jaar later is het integendeel de in Frankrijk opgevoede

Lodewijk van Male die zijn vader opvolgt als graaf van Vlaanderen. Een poging van de Vlaamse steden om hem te laten trouwen met de Engelse kroonprinses loopt af op een sisser, tot immense ontgoocheling van de Vlamingen. De problematische relatie tussen de Fransgezinde leliaards en het gemeen in Ieper zorgt tussen 1359 en 1361 voor een nieuwe uitbarsting van geweld en rebellie. Ook in Brugge en Gent is de spanning te snijden. De ruzies tussen de leliaardse en klauwaardse fracties leiden tussen 1360 en 1380 tot voortdurend wisselende machtsposities in de stadsbesturen, met onderlinge spanningen, oproer en vechtende milities tot gevolg. Terwijl Ieper zich in het kamp van de graaf bevindt, komt het tot een breuk met de Gentenaars. Een Gentse inval te Ieper brengt de klauwaards opnieuw in het zadel. Niet voor lang echter. Het bloedbad van Woumen maakt in augustus 1380 een einde aan de klauwaardse dominantie in de stad. Ieper en Brugge moeten onder hun leliaardbestuur lijdzaam toekijken hoe Gent zich compleet isoleert van de rest van Vlaanderen.

Boek 3 - 1381-1528 – 612 bladzijden

De manier waarop graaf van Vlaanderen Lodewijk van Male constant terugkomt op eerder gemaakte beloftes zorgt voor onrust en wantrouwen in de grote Vlaamse steden die zich vastklampen aan hun vertrouwde zelfstandigheid. Terwijl Gent in een open oorlog

verwikkeld zit met de graaf groeit in Ieper de tweespalt. De graafgezinde wethouders steunen Lodewijk in zijn oorlog tegen de klauwaardse vrienden van de Ieperse ambachtslieden.

Wanneer Filips van Artevelde aan het roer komt in Gent veranderen de broze evenwichten. Vanuit een verloren situatie slaagt Artevelde er begin mei 1382 in om Brugge in te nemen na de slag op het Beverhoutsveld. De graaf moet uitwijken naar Frankrijk en Artevelde wordt net zoals zijn overleden vader Jacob aangesteld als ruwaard van Vlaanderen. Ook in Ieper moeten de 'goede' lieden het bestuur van de stad overlaten aan de mannen van Artevelde.

Deze situatie verandert snel wanneer Frankrijk Vlaanderen in het gareel wil brengen. Een imposant leger overschrijdt de Leie. De Ieperse notabelen en geestelijken beslissen wijselijk om zich zonder slag of stoot terug in het

Franse kamp te begeven. Het Vlaams leger gaat op 27 november 1382 een rechtstreekse confrontatie aan met de Fransen. De slag van Westrozebeke eindigt op een vreselijk debacle. Tachtig jaar na de Guldensporenslag zijn het nu de Vlamingen die het onderspit delven. Artevelde en duizenden van zijn medestanders overleven het niet. Ieper zelf heeft geluk gehad.

Een discussie over twee pausen leidt enkele maanden later tot een Engelse invasie in het Westland. Ieper belandt in een beleg waarbij de Engelsen de hulp krijgen van wraakzuchtige Gentenaars die nog een eitje te pellen hebben met Ieper. De zomer van 1383 zorgt voor een totale vernietiging van de Ieperse buitengebieden. Maar de stedelingen houden stand achter hun versterkingen.

Het legendarisch beleg van Ieper betekent hoe dan ook een eindpunt voor zijn grootstedelijk statuut. Tijdens de decennia die volgen, proberen de wethouders moeizaam hun economie en welvaart te reanimeren. Het huis van Bourgondië is met Filips de Stoute nu meester van Vlaanderen. Tussen 1388 en 1396 krijgt Ieper stenen vestingmuren. Voor de voorgeborchten is geen plaats meer. Het aantal stedelingen zakt drastisch, de ooit zo succesvolle lakennijverheid implodeert.

Filips de Stoute en zijn opvolgers Jan zonder Vrees, Filips de Goede en Karel de Stoute etaleren tijdens de 15^e eeuw een ongeziene weelde. De Vlaamse kunst beleeft hoogdagen. Op een moment dat Ieper moeite heeft om overeind te blijven. Het grondgebied van de Bourgondische hertogen groeit uit tot een machtsbastion waarin Vlaanderen gaandeweg aan belang inboet. Het is aanpassen voor Gent, Brugge en Ieper die zich hardnekkig blijven verzetten tegen het verlies van hun stedelijke macht. De overmoed van Karel de Stoute eindigt in 1477 met zijn dood op het slagveld. Zijn onervaren dochter Maria van Bourgondië ziet zich als erfgename geconfronteerd met de woede van de Vlamingen en een dreigende oorlog vanuit Frankrijk.

Haar huwelijk met Maximiliaan brengt het huis van Oostenrijk aan boord. Maximiliaan van Oostenrijk zal na de dood van Maria hard moeten vechten om als Vlaamse landvoogd te mogen dienen voor zijn jong zoontje Filips de Schone. Een episode die voor Ieper en de rest van het land een ongelukkige burgeroorlog met zich meebrengt. Pest, armoede en hongersnood laten zich regelmatig opmerken in en rond de stad. Het huwelijk van Filips de Schone met de Spaanse kroonprinses Johanna van Castilië maakt van Vlaanderen een Spaans land. Voor de Ieperlingen is het vreemd ontwaken in een nieuwe wereld.

Boek 4 - 1529-1599 – 684 bladzijden

Onder keizer Karel en gouvernante Margareta beleeft Ieper aanvankelijk een stille tijd. Luther's leer moet het al in 1529 ontgelden met een strikt publicatieverbod van zijn geschriften. De tijd van de bloeiende lakennijverheid is voorbij. Armoede vormt nu een vast gegeven in de samenleving. Met het bedelen als exponent van de povere tijden. Het stadsbestuur stelt paal en perk aan het schooien op straat en voert een nieuw reglement in voor de armenzorg, een systeem dat na een tijd door keizer Karel als voorbeeld overgenomen wordt in andere steden. Strengere winters, schaarste aan werk en voedsel blijven de bevolking echter in de miserie storten. Met daarbij nog de regelmatige opstoot van een dodelijke pest.

Ieper komt in beeld als nieuwe bisschopsstad. De komst van Rythovius als eerste Ieperse bisschop in 1559 betekent het einde van het ooit zo machtige Sint-Maartenskapittel.

Het calvinisme vindt ondertussen vruchtbare grond in de armoedige levensomstandigheden. De keuze tussen de eenvoud van het nieuw geloof en de pracht en praal van de katholieke kerk is snel gemaakt. Achter de schermen dan nog eens opgestookt door de adel die wil knabbelen aan het grondbezit van de kerk. De nieuwe religie begint aan een niet te stuiten opmars.

De schare nieuwgelovigen zwelt aan tot ongelooflijke proporties. Hun predikanten laten zich omringen door gewapende toehoorders die alsmaar driester worden. Hun zelfverzekerdheid leidt in augustus 1566 tot de vernieling van tal van beelden in de plaatselijke kerken. Ook in Ieper woedt deze dramatische beeldenstorm. Dat alles gebeurt hier dankzij een onbegrijpelijke laksheid van de gouverneur, de graaf van Egmont.

Een tijdelijke periode van mildheid tegenover de andersgelovigen eindigt bruusk met de komst van de hertog van Alva die zich op fanatieke wijze revancheert op de nieuwgelovigen. Zijn inquisitie en aanpak in de Bloedraad, met de katholieke kerk als tipgever leidt tot een dramatische reactie in de Westhoek en een al even bloedige slachtpartij tegen alles wat paapsgezind is. Egmont van zijn kant bekoopt zijn verdoken steun met de dood.

Vlaanderen belandt gaandeweg in een ware burgeroorlog, geprangd tussen een turbulente godsdienstoorlog in Frankrijk in het zuiden en de calvinisten van de prins van Oranje in het noorden. De calvinisten grijpen de macht in Gent en vervolgens ook in Ieper dat vanaf 1578 naar Hollandse pijpen moet dansen terwijl de buitengebieden

gedomineerd worden door hugenootse paria's en benden ongeordende Spaansgezinde soldaten. Afpersing, geweld en dood voeren de boventoon. De Ieperlingen zitten zes jaar lang gevangen in het keurslijf van de andersgelovigen tot ze finaal in 1584 bevrijd worden door Alexander Farnese. De hongersnood die er in de afgesloten stad aan voorafgegaan is, tart elke verbeelding. Daarmee is de ellende niet voorbij en die zal de rest van de eeuw aanslepen. De geuzen voeren vanuit Oostende immers een echte struikroversoorlog in de hele provincie.

Het Ieperse stadsbestuur probeert daar met eigen milities wat aan te doen, maar zijn inspanningen betekenen niet meer dan een druppel op een hete plaat. De buitengebieden worden stelselmatig onder rantsoen geplaatst en krijgen de keuze tussen het betalen van enorme bedragen of dood en verderf. Ondertussen zwerven roofzuchtige soldaten van diverse nationaliteiten rond in de Westhoek. Het resulteert in een zo goed als ontvolkte streek waarbij wolven het Westland als hun habitat gaan beschouwen. Pas op het einde van de 16^e eeuw lijkt de komst van Albrecht & Isabella voor wat verlichting te gaan zorgen.

Boek 5 - 1600-1784 – 676 bladzijden

Na de woelige godsdienstoorlogen zorgen Albrecht en Isabella voor Spaanse stabiliteit in Ieper. De katholieke religie en de kloosterordes vieren er hoogtij in alle geledingen van het stadsleven. Rederijkerskamers bloeien op. Na jaren van talmen en kopbrekens krijgt het Nieuwerck finaal zijn plaats naast de lakenhalle. Ingenieur de Buck krijgt de opdracht om een nieuw kanaal te graven richting IJzer.

Het Sas van Boezinge zal met verloop van tijd de oude overdrachten langs de Ieperlee vervangen. Na de dood van landvoogdes Isabella kalft de stabiliteit in het land af. In 1638 overlijdt de Ieperse bisschop Jansenius aan de

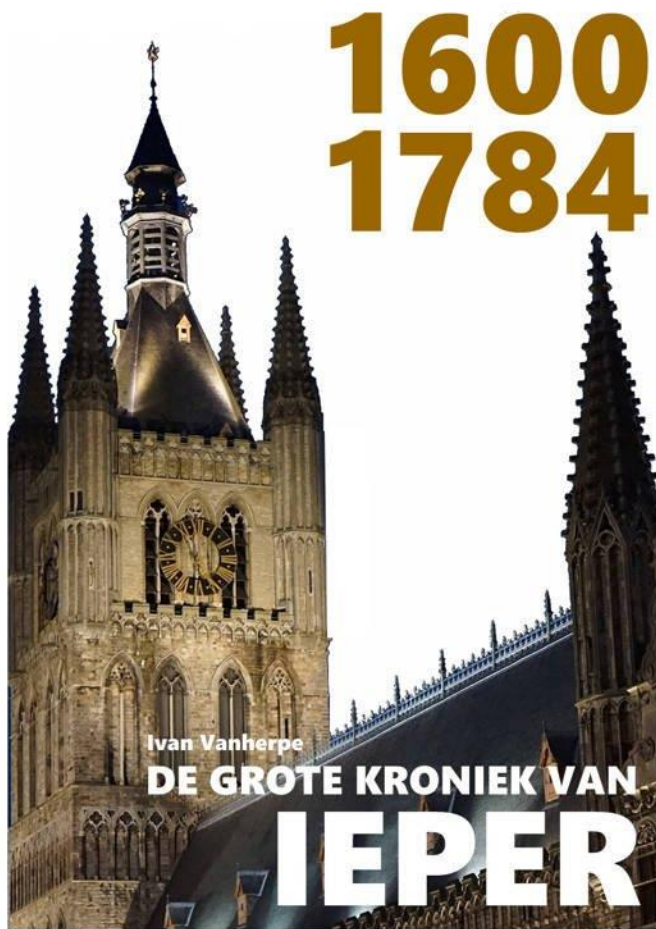
door de stad stroomt. In 1669 bouwen de Spanjaarden een citadel op de plaats van de Hangewaertpoort, de latere Menenpoort en herschikken ze de wegen om de stad beter tegen de Fransen te kunnen verdedigen.

Een dodelijke ontploffing van buspoeder slaat in 1675 een enorme bres in de lakenhalle. Het jaar 1678 brengt de exit van de Spanjaarden. De Franse zonnekoning Lodewijk XIV verjaagt de zuiderlingen uit Ieper na een intense loopgravenbelegering. De inwoners treuren om het vertrek van hun Spaanse soldaten. Vauban voorziet Ieper de volgende jaren van een nieuwe gesofisticeerde vestinggordel. Het Spaans kasteel ruimt plaats voor het Hoornwerk van Antwerpen. Ieper verandert van uitzicht met diverse kazernes, een militair hospitaal, drie nieuwe stadspoorten aan de Kaai, een glorieuze fontein op de Grote Markt en verlichting in zijn straten.

De Vrede van Utrecht in 1713 brengt ons land in Oostenrijkse handen. De beschermende gordel van Ieper ondergaat grote veranderingen. Na enkele decennia van relatieve rust doemen nog maar eens oorlogswolken op. Lodewijk XV belegert en bombardeert Ieper vanaf juni 1744. Zijn artillerie zorgt voor een enorme ravage. Na weken van grote bomschade en talloze doden volgt op 25 juni de overgave. De koning der Fransen doet zijn plechtige intrede met een Te Deum en onder het klokkengelui van de kathedraal. De vrede van 1749 zorgt vijf jaar later voor een exit van de Fransen en de terugkeer van het huis van Oostenrijk onder het bestuur van keizerin Maria Theresia. Er breken nieuwe tijden aan met tal van nieuwigheden, met aandacht voor nieuwe wegen.

Een besmettelijke en dodelijke runderplaag steekt vanaf 1771 de kop op en plaatst het landleven op losse schroeven. Oostenrijk wil wat doen aan de ongebreidelde macht van de katholieke kerk en gaat snoeien in het kloosterleven. De inmenging van de Staat in het kerkleven, het onderwijs en de priesteropleidingen zorgt voor heel wat polarisatie bij de clerus.

Het overlijden van Maria Theresia in 1780 geeft vrij spel aan haar opvolger Jozef II die met zijn radicale hervormingsdrift het maatschappelijk leven ontwircht. Een breuk met zijn Hollandse partners zorgt in 1782 voor hun vertrek in Ieper en de komst van een Oostenrijks garnizoen. Ieper heeft volgens de keizer niet langer versterkingen nodig en hij laat die bijgevolg afbreken. Er staan de stad grote veranderingen te wachten.

pest. Zijn postume handschriften zorgen voor schokgolven in de katholieke wereld en voor een saga die tientallen jaren zal aanslepen. Fransen en Hollanders teisteren het Westland vanaf 1644 en vechten er hun oorlogen uit met de Spanjaarden. Begin 1648 omsingelen en veroveren ze Ieper. Een jaar later draaien de Spanjaarden de rollen om. In 1658 volgt een tijdelijke bezetting van de Fransen. Terug onder de Spanjaarden beginnen de stedelingen met het overwelven van de Ieperlee die open en bloot en in lamentabele toestand

Boek 6 - 1785-1829 – 676 bladzijden

De stad Ieper leeft nog altijd onder het Oostenrijks regime. Keizer Jozef II wil van langs om meer paal en perk stellen aan de oude Vlaamse gebruiken. Kermissen, bijeenkomsten, huwelijken, begrafeningen, processies worden aan banden gelegd. Zijn regelzucht in combinatie met de arrogante houding van gouvernante Maria Christina zorgen voor een algemene malaise bij de bevolking. In 1787 komt het tot zware rellen in Brussel. De Staten van Brabant en Vlaanderen eisen de terugkeer naar de vroegere toestand. In 1788 volgt een Oostenrijks ultimatum dat de edicten onverwijld moeten uitgevoerd worden, anders volgt een militair optreden. Advocaat Hendrik van der Noot ontpopt zich tot een belangrijke aanvoerder van het verzet. Ieperling Pierre Malou-Riga manifesteert zich als een vurige verdediger van Iepers' oude voorrechten.

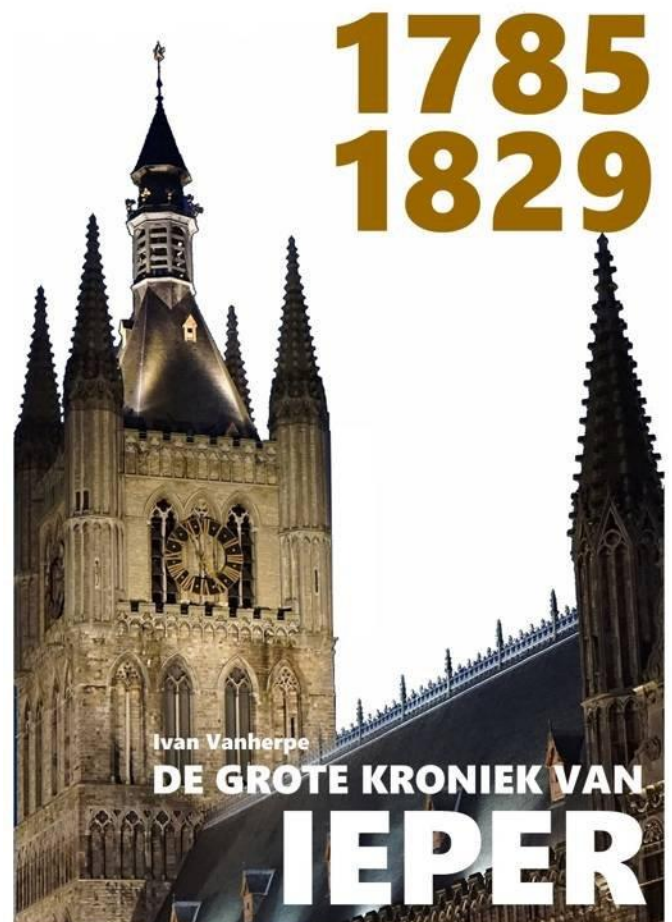
Vanaf mei 1789 laat de Franse Revolutie een democratiseringsgolf woeden doorheen het land. De provincies mobiliseren hun eigen regimenten om strijd te leveren tegen Oostenrijk. Ieper sluit zich aan bij het regiment van West-Vlaanderen. In Turnhout verslaan de revolutionairen de Oostenrijkse troepen. Aan de Kaai te Ieper verjagen gewapende burgers de Oostenrijkers die van plan waren om de stad in te nemen. Op 28 november 1789 zijn de Staten van Vlaanderen een feit. Het enthousiasme is groot. Malou-Riga beleeft hoogdagen. In 1790 hapert de revolutie. Tegen de zin van van der Noot pleit voorman Vonck - onder invloed van de Franse Revolutie - voor radicale veranderingen in de samenleving. Zo ontstaat haat en nijd in het land. De patriotten tegen de vijgen, de vaderlanders tegen de landverraders.

De staatsomwenteling crasht na een inval van het Oostenrijks leger. Ieper onderwerpt zich aan de keizer. Alle maatregelen van Jozef II worden teruggedraaid. Toch komen de voortekenen van een nieuwe oorlog snel duidelijk. Begin 1792 vormen gevluchte Belgen een revolutionair comité te Parijs. Een Franse inval dreigt. Daar kunnen de grensplaatsen van meespreken. Op 17 juni maken onze zuiderburen tijdelijk hun opwachting voor Ieper. In september keert de Franse druk nog fanatieker terug. De grensstreek ondergaat weken van plunderingen en op 10 november 1792 doen de eerste revolutionairen van Malou-Riga dan toch hun intrede in Ieper. De volgende dag verschijnt hun 'boom van de vrijheid' op onze Grote Markt. De nieuwe volksdemocratie - op Franse leest geschoeid - krijgt echter amper steun in Vlaanderen.

De Fransen strippen de lakenhalle van zijn beelden. Begin 1793 wordt Vlaanderen deel van Frankrijk. De

Oostenrijkers jagen de Fransen echter op de vlucht. In Ieper halen de inwoners opgelucht adem. Maar aan de grens blijven de vijandelijkheden schering en inslag. In augustus bezetten de Oostenrijkse geallieerden de Westhoek om een nieuwe Franse inval te voorkomen. Daar slagen ze aanvankelijk in maar in 1794 staan de Sansculotten er opnieuw.

Op 17 juni plaatsen de Oostenrijkers de witte vlag op onze vestingmuren. De Franse driekleur verschijnt aan de

lakenhalle, de vrijheidsboom en de leuze 'vrijheid, gelijkheid en broederlijkheid' zijn terug. De indeling van de werkdagen en de namen voor de maanden veranderen compleet en er is zelfs een nieuwe jaartelling. Vrijheid staat synoniem met dwingelandij en lasten. De tijdelijke sluiting van kerken, papieren geld en de plaag onder de koeien zorgen voor bedroevende tijden. De verplichte militaire dienst voor de jonge mannen voelt vreselijk aan. Napoleon doet zijn intrede en regelt dan toch de kerkelijke toestanden. Welkom in de jaren 1800 waarbij het stadsleven zich toch enigszins normaliseert. In 1814 overspeelt een overmoedige Napoleon hoe dan ook zijn hand. De Franse tijd is voorbij. In 1815 krijgt Ieper Willem van Oranje als nieuw staatshoofd.

Boek 7 – 1830-1876 – 712 bladzijden

Tussen de jaren 1830 en 1876 staan er leper grote veranderingen te wachten. Onder burgemeester Henri Carton lijkt koning Willem van Oranje vaste voet te hebben in onze stad. Een drang naar vrijheid die zich vanuit Frankrijk ontwikkelt, steekt ook de kop op in ons land. De zuidelijke Nederlanden willen op eigen benen staan. België eist zijn onafhankelijkheid op.

Voorals in Brussel komt het verzet tegen de Hollanders op gang en wanneer het er in augustus 1830 tot rellen komt, grijpt de Nederlandse overheid hard in. Bij het vertrek van de Hollandse bezetting uit onze stad start ook in leper een onomkeerbare reactie die uiteindelijk resulteert in een nieuw en eigen land.

Burgemeester Carton bekoopt zijn steun aan het oud regime en moet zijn functie overlaten aan de nieuw verkozen burgemeester van der Stichele. Een deel

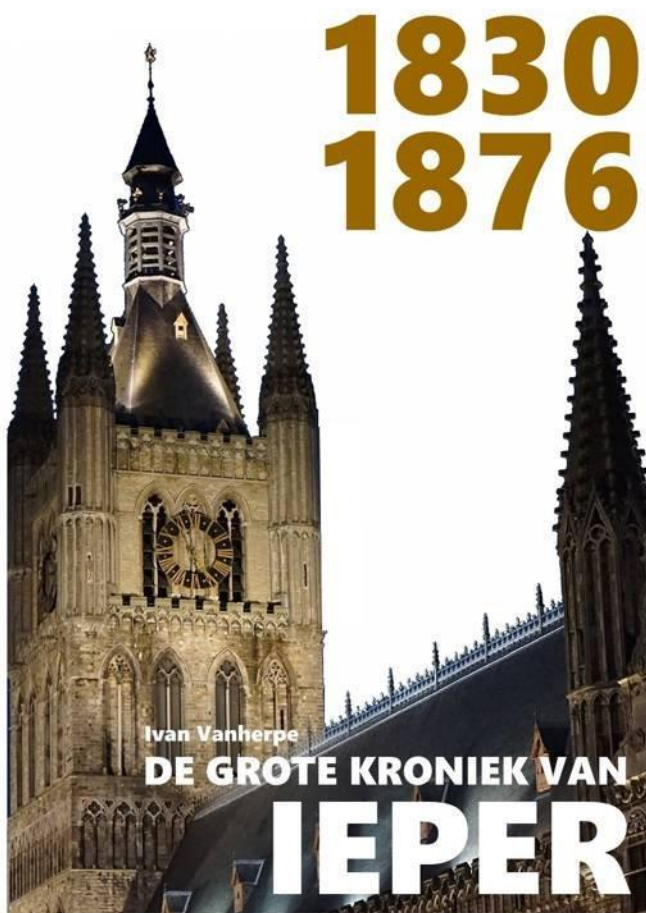
De eenvoudige mensen beleven harde tijden. Gebrek aan werk en levensmiddelen in combinatie met erbarmelijke hygiënische toestanden en vreselijk harde winters drijven de inwoners tot het uiterste. Kindersterfte, cholera, pokken, tyfus, hondsdoelheid en runderpest zijn er de symptomen van. De plaag onder de aardappelen zorgt als extraatje voor knagende honger.

De leperlingen beleven de chronologie van de jaren met een afwisseling van aangename en vooral mindere momenten. Uitschieters in het monotone leven van de stad zijn de regelmatige verkiezingen waarbij de katholieken het vuur aan de schenen leggen van de liberalen en vooral de riooljournalistiek waarbij hun respectieve kranten elkaar beschimpen.

De fysionomie van leper ondergaat grote veranderingen met het wegvallen van een groot deel van de vestingen en enkele stadspoorten, met de aanleg van nieuwe wegen en wijken die de stad stilaan in zijn definitieve plooi leggen. De nieuwe tijden laten zich opmerken met de komst van spoorwegen en de bouw van een station. De wens om de leperlee verbonden te zien met de Leie lijkt werkelijkheid te worden. Gas, licht, postdiensten, voetpaden, brandweer, riolering, wandelpaden rond de vestingen zien het daglicht.

De schoolstrijd breekt in alle hevigheid los bij het opdoeken van de Lamottenschool. Het stadsbestuur gaat zich conform de Belgische wetgeving actief inlaten met het stedelijk onderwijs. Zeer tegen de zin van de katholieke wereld. Vervallen monumenten als de lakenhalle en de Sint-Maartenskerk krijgen het begin van hun restauratie. Droge zomers, harde winters, gebrek aan gezond water, een bedroevende afvalophaling en ongebreidelde prostitutie brengen nog meer grijs tinten aan in de jaren.

De tentakels van de katholieke religie hebben na de Franse Revolutie weer de macht gegrepen en terroriseren de mensen met aflaten, vastenreglementen en het verbod om zich in herbergen te vermaken. Hier en daar duikt sporadisch verzet op dat de Vlaamse stad leper helemaal Franstalig bestuurd wordt. Maar daar lijkt niemand zich iets van aan te trekken. De oorlog tussen Duitsland en Frankrijk zorgt in 1870 voor grote vrees in leper, maar blijft uiteindelijk weg van ons grondgebied. leper herademt en maakt zich klaar voor het vervolg van zijn geschiedenis.

notabelen werkt achter de schermen aan het herstel van het Nederlands regime en dat zorgt in april 1831 voor zware rellen en plunderingen in de woningen van deze orangisten. Toch valt het doek voor Nederland. Een Belgisch parlement zal van nu af aan de lakens uitdelen.

Boek 8 - 1877-1913 - 680 bladzijden

Ieper sukkelt met een aantal problemen die het nog niet meteen zal kunnen oplossen. Zo is er de ondermaatse watervoorziening. Dat stelt het stadsbestuur voor grote uitdagingen. Het uitbaggeren van Zillebekevijver, aangepaste kanalisatie en filtering van het water uit zijn vijvers van Zillebeke of Dikkebus dienen aangepakt te worden. En misschien kan Ieper nog andere bronnen aanboren? Naast de verfoeilijke kwaliteit van het drinkwater blijft de vijandschap tussen de politieke strekkingen in de stad de gemoederen beroeren. De katholieke partij wil absoluut aan de macht komen en maakt zijn tegenstrevers – de liberalen – het leven zuur. In zijn zog spelen priesters en geestelijken een bedenkelijke rol met de beïnvloeding van de gelovigen. De intense vijandschap tegenover alles wat liberaal is, speelt de hoofdrol in Ieper en omgeving met als exponent een bitse woordenoorlog tussen de kranten van beide strekkingen. En dan steekt nog een nieuwe partij de kop op. Ook de socialisten zullen geleidelijk aan hun eigen rol opeisen. De wederzijdse aversie van de politieke partijen zal vele decennia kleuren en het maatschappelijk leven in Ieper beïnvloeden.

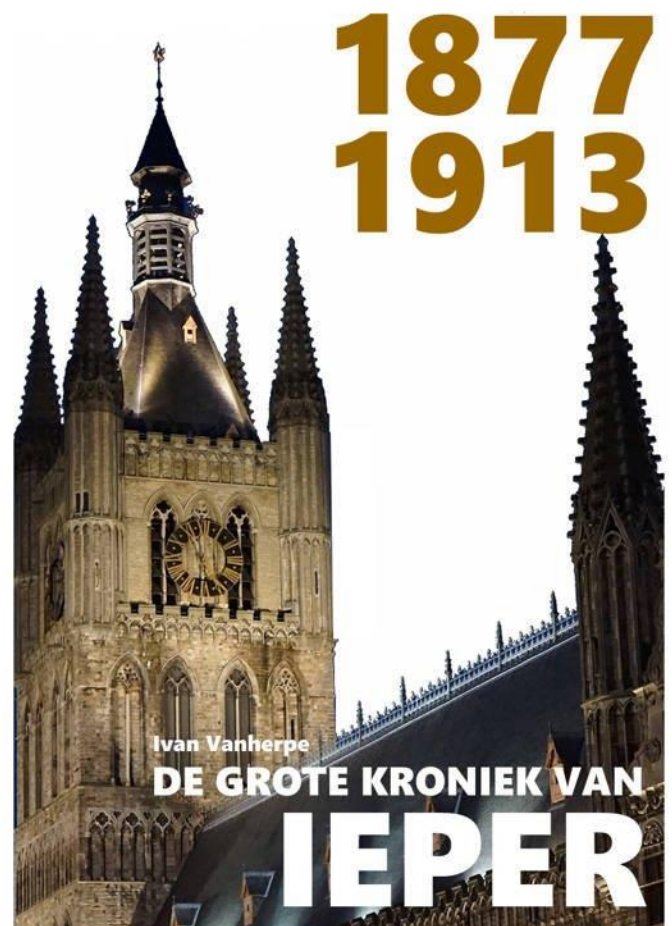
Alphonse Vandenpeereboom laat zich opmerken met zijn boekenreeks Ypriana waarin hij op zeer erudiete wijze in het verleden van de stad duikt. Zo schrijft hij onder andere een eresaluut aan de oude lakenhalle. Vandenpeereboom dompelt ons onder in het ontstaan van het belfort, de diverse vleugels van de lakenhalle, het Nieuwerck, het gulden halletje, de schepenkamer, de inrichting van Iepers' uniek monument.

Bij het betreden van de periode 1877-1913 valt het op hoe hard en koud de winters zijn en wat die lange weken vol strenge vorst en sneeuw in realiteit betekenen voor de werkende klasse. Armoede, ziekte, kindersterfte, ellende, honger, ontbering zijn er de exponenten van. Het werk van de 'schoolpenning' en andere initiatieven proberen wat te doen aan die immense problemen maar zijn niet meer dan een druppel op een hete plaat als we daarover mogen spreken in deze bevroren tijden.

Naast watertekorten krijgt de hele regio ook te maken met regelmatige periodes van grote wateroverlast en overstromingen. Zo veel waterrampen zijn het gevolg van een gebrekkige infrastructuur die voorlopig geen verbeteringen moet verwachten. Vanaf de jaren 1880 lijkt de maatschappij te veranderen en dringen zich moderne aandachtspunten op. Het onderwijs van jongens en vooral van meisjes, de maatschappelijke situatie van de vrouw, de kwestie van het stemrecht. Zijn alle Belgen wel gelijk voor de wet? De hygiënische en sanitaire toestand in de

stedelijke woningen en straten komt meer en meer in het vizier. De relatie met de dramatische sterftcijfers kan niet veraf zijn.

Ieper zelf verandert, de garnizoenssoldaten verdwijnen stilaan naar de achtergrond. Verdwenen vestingen geven ruimte aan een heel nieuwe stationsbuurt die in verbinding gesteld wordt met de wegen naar Belle, Veurne en Poperinge. Spoorwegen en tramlijnen vormen een enorme uitdaging in het ruimtelijk beleid van het stadsbestuur. Ieper krijgt voor het eerst zijn eigen zwemkom. Wandelpaden rond de vestingen en het park bij de vroegere Sint-Maartensabdij en het station krijgen vorm. De afgebroken vestingen aan de kant van de Elverdingestraat scheppen ruimte voor een nieuw Minneplein met een nieuwe staatsgevangenis. Begin 1891 moeten de liberalen dan toch plaats ruimen voor de katholieken. Dat gebeurt aanvankelijk onder de leiding van

Surmont de Volsberghe maar gaandeweg zal René Colaert de lakens uitdelen in de stad. De hele tijd door blijven nieuwigheden opduiken. De cinématograaf, de velocipeden, de luchtballon, de eerste aereplanes, de velodroom... Hij lijkt er sterk op dat Ieper aan het begin van een nieuwe tijd staat.

Boek 9 – 1914 - 716 bladzijden

Op het moment dat de leperlingen zich eind juli opmaken om hun jaarlijkse Thuyndagkermis te vieren, breekt oorlog uit. Duitsland verklaart de oorlog aan België omdat ons land het vertikt om de Duitsers vrije toegang te verlenen om Frankrijk binnen te vallen. De maanden augustus en september zorgen voor verwarrende weken met aanzwellende gevechten in het oosten en centrum van België, de eerste gesneuvelden en gewonden, de

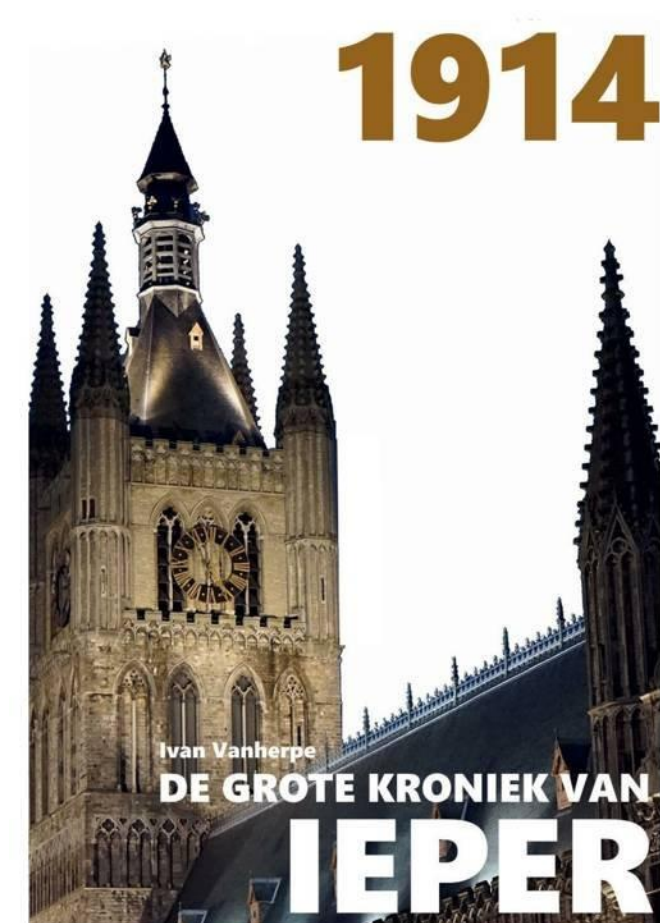
geallieerden bij de hoogte van Kemmel. Na hun vertrek maken de stedelingen kennis met de eerste Britten. Miljoenen van hen zullen volgen. Een week later is de stad veranderd in een Engels bastion en barst de strijd tussen de Britten en de Duitsers nu helemaal los.

Immense Duitse colonnes zoeken via leper en de Westhoek hun weg naar het Kanaal. Die opmars moeten de geallieerden absoluut afstoppen. Nog voor het einde van oktober botsen de legers frontaal op elkaar en vormt zich een strijdlijn tussen Nieuwpoort en Armentières. Ieper ontpopt zich tot een knooppunt tussen de IJzer en de West-Vlaamse bergen.

Het tapijt van de oorlog vermengt zich met een cocktail van vernietigende bombardementen, artillerievuur, man-aan-man gevechten. De oorlog laat nu pas echt zijn smerig karakter zien; een dodendans van onschuldige burgers, dappere en vaak wanhopige en toegenomen soldaten. De zone rond de frontlinie verandert op enkele weken tijd in een puinhoop met leper in het brandpunt ervan. De buitenomgeving van de stad beleeft alles mee vanop de eerste rij. Geluveld, het Hooge, Bikschote, Langemark, Boezinge, Mesen, Poelkapelle, Wijtschate, Sint-Elloi worden begripen. De IJzer slokt vele tienduizenden mensenlevens op in het modderig bloedbad van de oorlog. Diksmuide verdwijnt van de wereldkaart.

In de kelders en ondergrondse schuilplaatsen vertikt een groot deel leperlingen en vluchtelingen om de stad achter te laten om in den vreemde te gaan dolen. Ze zien zich geconfronteerd met dagelijkse bombardementen, gebrek aan voeding en noodzakelijke hygiëne. De dood woekert in zijn straten. Priester Camille Delaere, zuster Margriet-Marie, smid Gustaaf Delahaye en anderen laten zich opmerken door hun ontembare inzet voor de lijdende stadsgenoten.

De afbraak van leper gaat gestaag zijn gang. De toenemende intensiteit van de granaten in de loop van november transformeert leper tot de hel op aarde. Tot op 23 november het onvoorstelbare gebeurt en de lakenhalle en de Sint-Maartenskathedraal nu zelf het mikpunt van de granaten worden. Op enkele uren tijd verandert het belfort in een vuurzee. Heel het middeleeuws centrum met inbegrip van het Nieuwerck en de Vleeshalle verandert tijdens enkele apocalyptische uren in een gapende puinhoop van steen. Het jaar 1914 brengt voor leper het einde van zijn verleden. De aanval op de beschaving voelt nergens zo hard aan als in onze stad.

stijgende onrust bij de bevolking en het sporadisch opduiken van die beangstigende Duitse verkenners, de Ulanen. Ieper krijgt te maken met grootschalige vluchtelingenstromen van verschrikte landgenoten met de terreur van oorlog in hun ogen.

De dreiging stapelt zich op boven de leperse hoofden. Ondanks de weerstand van Belgische, Franse en Engelse soldaten zijn de Duitsers in aantocht naar de Westhoek. Op 7 oktober dringt een vijandelijk korps van zeker 10.000 Duitsers binnen in de stad, eist de stadskas op maar laat de inwoners ongemoeid. Samen met hier en daar wat sporadisch geschut gieren paniek en angst door de leperse straten. De komst van de Duitsers betekent voor hen slechts een voorbijgaande passage op weg naar hun eerste grote confrontatie die ze zullen aangaan tegen de

Boek 10 – 1915 – 724 bladzijden

Na de turbulente herfstmaanden van 1914 lijkt het er op dat de zwaarste bombardementen achter de rug zijn. Het soldatenleven gaat zijn gang in de kletsnatte loopgraven aan de Ieperboog en langs de IJzer. Veel weggevluchte en geharde burgers keren terug naar hun toegetakelde stad en zoeken onderdak in een of ander leegstaand huis, ruïne, kelder of in de kazematten. De levensomstandigheden zijn er nochtans benard. Kloosterzusters, priesters en hulpverleners rijgen de dagen aaneen met het verzorgen van zieken en gekwetsten. En met het begraven van de doden.

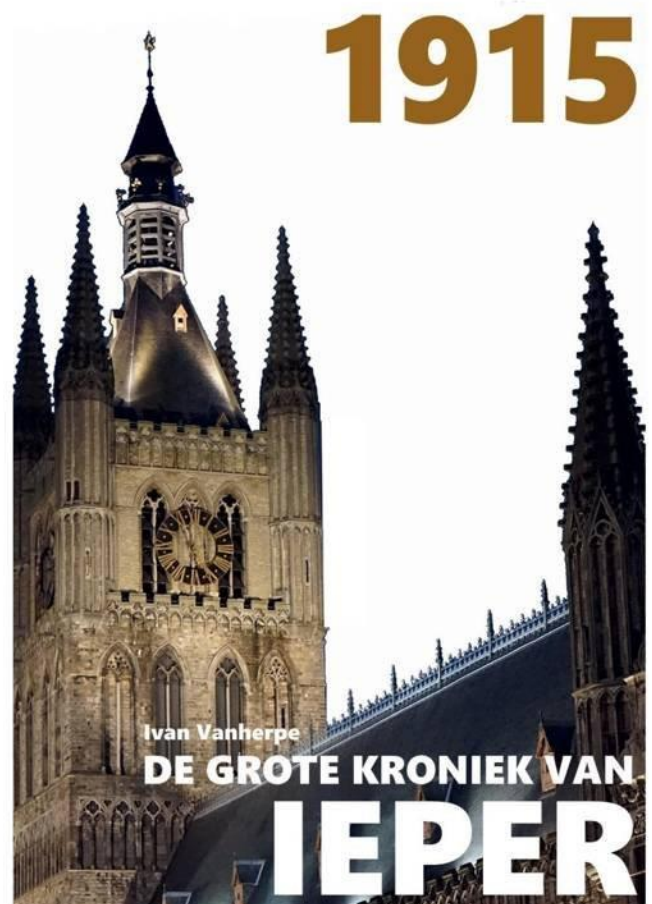
Het gebrek aan hygiëne, zuiver water en een bedenkelijke woonsituatie vormen de perfecte voedingsbodem voor een tyfusepidemie. Vaccinatiecampagnes om die ziekte in te dijken, stoten op de vooringenomenheid van de mensen. En ondertussen blijven de Duitsers Ieper bezoedelen met hun granaten en shrapnells. Elke dag opnieuw is er sprake van bominslagen, schade, doden, menselijke ellende. Ten noorden van Ieper krijgen de Potyze, het Wieltje, Sint-Jan, Zillebeke, de Menenstraat en het Hooge de volle laag. Dagelijks stromen duizenden militairen toe in Ieper, op weg naar die illustere plaatsen.

In het voorjaar is de hevige uitbarsting van de strijd bij de aarden heuvel van Sint-Elooi te volgen vanop de hoge stadswallen van Ieper. De gevechten laten zich voelen tot in de Kruisstraat. De Britten willen een eind maken aan de Duitse bezetting van Hill 60. Met ondergrondse mijnen blazen ze de heuvel op en nemen ze stormenderhand de gigantische kraters over. De Duitse bestorming om de verloren posities te heroveren, sleept vele dagen aan en dat zal Ieper gevoeld hebben. De hel breekt los in en rond de stad. De ene voltreffer volgt de andere. Doden en gewonden stapelen zich op. De extra verbandplaatsen langs de Augustijnenstraat kunnen het aantal militaire gewonden amper slikken.

Bij de Duitsers rijpte al een tijd het plan om een nieuw wapen in te zetten: gifgas. De Duitse gasinstallaties staan sluiks opgesteld in de loopgravenlijn tussen Steenstrate en Poelkapelle. Het bevel 'flessen open' van 22 april brengt een inferno over de Westhoek. Vooral de Franse Territorials bij Zuidschote/Boezinge vangen de dodelijke wolk. De breuk in de geallieerde linies is een feit. Het behoud van Ieper hangt aan een zijden draad. Dankzij 12.000 Canadese soldaten die zes dagen lang een vreselijke slag leveren en het heldhaftig verzet van Belgische grenadiers blijven de Duitsers echter steken op hun oude posities.

De hele tijd krijgt Ieper honderden brandbommen te verduren. De vlucht is nu algemeen. Ieper staat in vuur en vlam, ligt bezaaid met lijken, puin, aan stukken geschoten wagens, dode paarden. Alles hier ademt dood en vernieling uit. Ook Boezinge en omgeving bevinden zich in het oog van de storm. De Tweede Slag om Ieper duurt nog tot halverwege mei en brengt nog meer gasaanvallen met zich mee.

De resterende Ieperlingen moeten verplicht vertrekken. De stad is nu enkel nog maar een gevaarlijke doorvoerroute van en naar het front. Totaal onbewoond lijkt het hier nu effectief op 'de dode stede'. De strijd om het Hooge en de Menenstraat blijft de zomer en de herfst beheersen. Het front voor Boezinge zinkt weg in de

vergetelheid. In het najaar blijven de vertrouwde silhouetten van de verwoeste kathedraal en de verkoolde stompjes van het belfort als dreigende skeletten toekijken op de schamele restanten van Ieper. De getuigenissen van militairen op hun gevaarlijke doortocht door de verdwenen stad zijn huiveringwekkend en angstaanjagend. De oorlog is nu voor heel lange tijd vastgelopen in de Ypres Salient.

Boek 11 – 1916-1917 – 632 bladzijden

De grote oorlog sleept zich begin 1916 voort in een soort van valse, verraderlijke kalmte met Duitsers en geallieerden die op een boogscheut van elkaar in hun

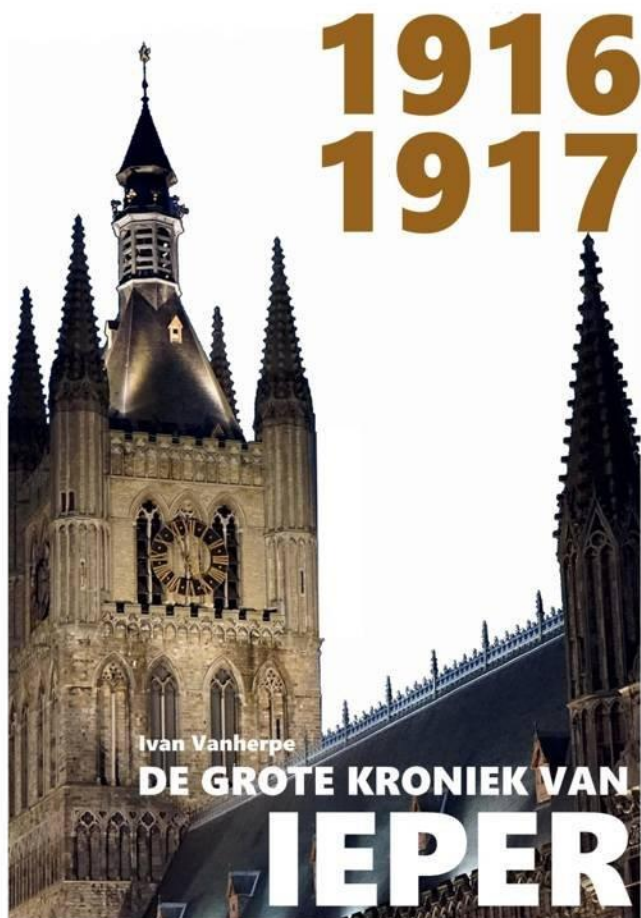
Duitsers op een haar na door de verdedigingslinie van Hill 62 en Mount Sorrel breken. Dankzij de heldenmoed van talloze Canadese soldaten en officieren blijven de geallieerde linies echter overeind. Het aantal slachtoffers aan beide zijden is niet te tellen.

De loopgravenoorlog valt nu terug in zijn eindeloze plooi van artilleriegeschut en wederzijdse stormlopen. Altijd maar weer ondergaan de jongens aan het front de grauwe uitzichtloosheid van de loopgraven, proeven ze elk voor zich hun persoonlijke angstgevoelens en bewijzen ze altijd maar weer hun doorzettingsvermogen bij de barbaarse levensomstandigheden aan de leperboog. De levensomstandigheden voor de achtergebleven bevolking in de dorpen Vlamertinge en Dikkebus in het hinterland van Ieper zijn in 1916 en begin 1917 primitief en onvoorspelbaar onder de constante terreur van Duitse bombardementen en kanonnengeschut. Toch zal er voorlopig weinig tot niets veranderen aan de stellingenoorlog. Het leven voor de soldaten aan de IJzer is al even erbarmelijk in dit helse waterland.

Het is een jaar wachten op een verdere ontbranding van de strijd. In juni 1917 barst en beeft de aarde door de mijnontploffingen onder Hill 60, Mesen en Wijtschate. Het schudden van de grond, de explosies van mijnen en kanonnen vormen samen de Bühne in een theaterstuk van diabolische allure, een brandende verschrikking die tot in Londen gevoeld wordt.

En daarna beginnen de geallieerden op 31 juli 1917 aan de Derde Slag om Ieper, de weg naar de heuvel van Passendale is aangevat. Deze aanval is bittere noodzaak. De geallieerden willen immers kost wat kost de vijand verjagen van zijn voordelige hooggelegen posities. Pas op 6 november zullen de Duitsers er verdreven zijn. Het verbreken van het zegel daar in Passendale mag ongetwijfeld beschouwd worden als een van de verbazingwekkendste oorlogsprestaties uit de geschiedenis van het Brits leger.

Zo veel duizenden soldaten hebben zich maandenlang door weerzinwekkende moerassen geworsteld met het regenweer dat duidelijk de kant van de vijand heeft gekozen. Maanden aan een stuk slepen ze hun lijven door de modder en het slijk van de Westhoek, ervaren ze de confrontatie met granaten en dood. De beschrijving van hun tocht is een meer dan empathische en emotionele zoektocht door de niets ontziende realiteit van de oorlog, een onderdompeling in de fysieke werkelijkheid van het menselijk lijden, het afzien, de stress, de pijn en de vernietiging van zoveel mensenlevens.

respectieve loopgraven gebeiteld zitten. Ieper ligt er compleet stukgeschoten bij, totaal gestript van zijn inwoners. Nauwelijks enkele kilometers verderop kunnen de Duitsers nauwelijks wachten op het einde van de winter om alsnog een lang verhoopde doorbraak te forceren. Het is de stilte voor de storm op de frontlijn tussen het Hooge en de heuvels Hill 60 en Hill 62 met centraal gelegen Mount Sorrel te Zillebeke. Verderop de Salient liggen de loopgraven van het kanaal Ieper-Komen met de 'Bluff', gevolgd door de 'Mound' of de heuvel van Sint-Elooi ook al in bange afwachting van een frontale confrontatie tussen de partijen.

Begin maart schieten de legers er al in actie. Op 27 maart 1916 brengen de Britten zeven ondergrondse mijnen tot ontploffing onder de door de Duitsers bezette heuvel van Sint-Elooi. Wat volgt, is een vreselijke explosie met een heuvel die op enkele seconden tijd verandert in een maanlandschap. De Duitse vergelding laat niet lang op zich wachten. Toch duurt het nog tot halfweg juni voor de

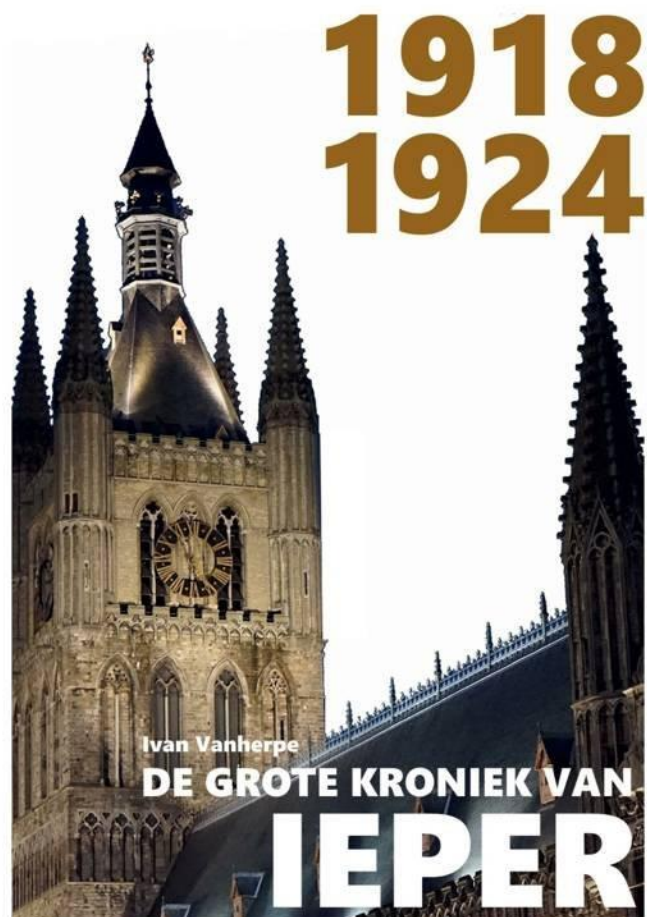
Boek 12 – 1918-1924 – 644 bladzijden

Bij de aanvang van het jaar 1918 leven de geallieerde troepen met de hoop dat ze aan het begin van het laatste oorlogsjaar staan. Die verwachting is gewettigd na de verovering van Passendale Ridge vorig jaar. De Duitsers gooien echter roet in het eten met een massale opmars richting Kemmelberg en de Vlaamse heuvelzone. Een aanval die ternauwernood kan afgeweerd worden door de geallieerden die noodgedwongen de in 1917 zo moeizaam veroverde gebieden moeten achterlaten. Tijdens de zomer dringen de Duitsers door tot op een zucht van het vernietigde Ieper. Dichter zijn ze tot dan toe nooit geraakt. Eind september 1918 is hun liedje echter uitgezongen wanneer de geallieerde troepen in één krachtig offensief de Duitsers voorgoed uit de Westhoek verjagen. Wat rest, is een hallucinant en totaal vernietigd land.

Mondjesmaat trekken de eerste inwoners hun onherkenbare streek weer binnen. Wat ze er aantreffen, slaat alles. Geen steen die nog rechtop staat, niet langer bomen, niet langer huizen, geen wegen meer. Van thuis komen is niet langer sprake. Ze staren wezenloos naar de totale Apocalyps op hun geboortegrond. De lelijk getormenteerde streek van Ieper en die van de Westhoek met zijn duizenden bommenputten en verwoeste dorpen is voer voor journalisten die op bezoek komen en er hun gedetailleerde verslagen over neerschrijven. Ze kunnen hun ontsteltenis, verwarring en ontroering niet verbergen bij het zien van deze nachtmerrie. Ieper zelf is compleet gelijkgemaakt met de grond. Als ziellose getuigen van hun bewogen verleden staren enkele zwartgeblakerde stompen van de Sint-Maartenskathedraal en de lakenhalle naar de schamele restanten van het ter ziele gegane Ieper.

Voor wie het aandurft om in deze desolate chaos van stukgeschoten munitie, steengruis, puin, ratten en menselijke lichaamsresten zijn leven terug op te bouwen, breken harde tijden aan. Stroom en water ontbreken compleet en voor voeding is Poperinge zowat de dichtste bevoorradingsplaats. Van restanten uit de puinhoop van de oorlog bouwen ze hun eerste primitieve hokken en hutten. De pioniers proberen stukjes land vrij te maken van al dan niet ontplofte munitie en bommen. Hun laboerwerk lijkt wel uitzichtloos.

Met de hulp van het Albertfonds rijzen stukje bij beetje barakken op om de eerste families tenminste van huisvesting te voorzien in dit spookland. In Ieper vormen barakken op het Minneplein de eerste stedelijke gemeenschap. Het teruggekeerde stadsbestuur slaagt er de eerste jaren na de oorlog niet meteen in om aan de heropbouw te beginnen. Onder de bezielende leiding van

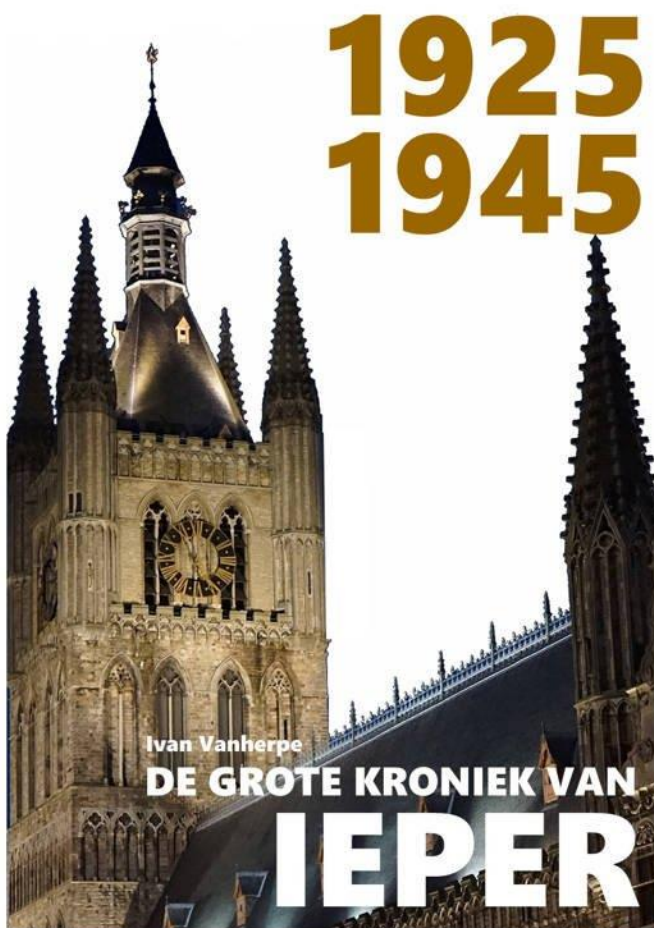

burgemeester Colaert levert Ieper een strijd om opnieuw uit zijn as te mogen verrijzen. Het is hard opboksen tegen de algemene vooringenomenheid om van onze stad een relikwie, een openluchtmuseum van de oorlog te maken met de verwoeste lakenhalle en de Sint-Maartenskathedraal als blijvende getuigen van de Duitse verwoestingen. Wat rest van onze stad beleeft al vanaf 1919 een ongelooflijke toevoer van oorlogstoeristen met voornamelijk Britse nabestaanden van hun gesneuvelde mannen. Voor hen is de bodem van onze stad heilige grond.

Tussen de schizofrene drukte van toerisme en ontluikende hotels en eethuizen is het voor de Ieperlingen lang wachten om hun vroegere woningen terug op te bouwen. Pas vanaf 1922 kan die bouw eindelijk op gang komen. Het worden moeizame jaren waarbij de financiële middelen bijzonder moeizaam ter beschikking komen met daarbij nog eens een chronisch gebrek aan bouwmaterialen. Maar toch begint de nieuwe stad meer en meer te gelijken op wat er tijdens de vorige eeuwen zo nijverig tot stand was gekomen. De belofte van de heropbouw van kerken, de kathedraal, de lakenhalle en het belfort geeft de nieuwe bevolking alle hoop dat hun thuisstad zich na deze mokerslag terug zal kunnen oprichten.

Boek 13 – 1925-1945 – 728 bladzijden

In januari 1925 zijn de werken aan de Menenstraat eindelijk afgewerkt. In de Sint-Pieterskerk luidt de eerste klok tot voldoening van de inwoners. Het optrekken van de woningen en stedelijke gebouwen gaat verder zijn gang. Toch regent het klachten over de slechte toestand van heel wat straten en veel arbeiders blijven maar wonen in hun barakken. De Britten en het stadsbestuur buigen zich over de juiste locatie voor hun nieuw te bouwen Anglicaanse kerk. De werken aan de Menenpoort schieten goed op. Het Vleeshuis staat nog voor eind 1925 rechtop, de hiaten langs de Grote Markt vullen zich geleidelijk op. De oude luister keert terug. De inhuldiging van het gedenkteken voor de 155 leperse gesneuvelde helden ontroert.

In 1927 gaat de Menenpoort officieel open als hulddemonument voor de 56.000 gesneuvelde en achtergebleven Britten. De klaroenblazers van de Last Post laten voor de eerste keer van zich horen. Ieper heeft het druk met zijn oorlogstoeristen. Met de oprichting van allerhande V.O.S.-bonden groeit het Vlaams bewustzijn dat echter stilaan gekaapt wordt door radicale anti-Belgische groepen en tweespalt. De Sint-Maartenskerk verschijnt langzaam uit zijn steigert. De heropbouw van

het belfort komt traag op gang. Het 'Last Post Committee' gaat in 1930 van start. In 1931 huldigt men het Frans kerkhof Saint-Charles de Potyze in. Hier liggen 3.600 van hun landgenoten begraven. De werkloosheid neemt onrustwekkende vormen aan en voedt de onrust. Het Merghelynck museum rijst uit zijn as. In 1933 zorgen militaristische Hitlermannetjes voor onrust, geweld en scheldpartijen. Op 1 juli prijkt de vergulde draak weer op de toren van het belfort. Een schone dag voor Ieper. De voetvolkkazerne uit 1919 verdwijnt zestien jaar later uit beeld. In de plaats komt een nieuwe rijkswachtkazerne met woonsten. Aan de nieuwe Kiplinglaan bouwt men volop woningen. De twee geschonden Ieperse leeuwen uit het puin van het lakenhalle beginnen in 1936 een nieuw leven in Australië. De gele bakstenen van de afgebroken kazerne gebruiken de arbeiders een jaar later om de stukgeschoten vestingen te herstellen. De Ieperse straatnaamborden zullen voortaan eentalig Vlaams zijn. De vrees voor een nieuwe oorlog komt in september 1938 op de voorgrond. Duitsland dreigt opnieuw. De realiteit van een nieuwe oorlog jaagt schrik aan, een snelle mobilisatie beroert de gemoederen. Maar de rust komt terug. Aannemer Mahieu begint in juni 1939 aan de bouw van de lakenhalle, de oostervleugel ervan.

Vanaf september 1939 roert de oorlogstrom zich nog luider. Het stadsbestuur zorgt voor schuilplaatsen in geval van luchtbombardementen. De inwoners kunnen vluchten in de kazematten, onder het belfort, in schuilkelders allerhande. Op 11 mei 1940 is de oorlog terug in het land. De blitzkrieg van de Duitsers brengt hen op enkele weken tijd tot in Ieper. Bij de beschietingen krijgen de stad en zijn omgeving af te rekenen met grote schade en talrijke dodelijke slachtoffers. 'Ordnung und Ruhe' zijn voortaan de leuze. Nachtelijke verduisteringen, schaarste, rantsoenering en niet langer een vrije mening zijn nieuwe termen voor de Ieperlingen. Het stadsbestuur moet naar Duitse pijpen dansen, wie dat niet voldoende doet, vliegt eruit.

Ieper ondergaat grauwe jaren met talloze diefstallen die de armoede bij de bevolking verraden. Het stadsleven stelt maar een mager beestje voor. De stijgende militaire druk en allerhande verzetsaanslagen zorgen voor Duitse represailles en een onleefbare stad. In 1944 groeit de oorlog naar een climax met geallieerde bombardementen en Duitse V1-bommen. Op 6 juni 1944 landen de Engelsen en de Amerikanen aan de Franse kust. Drie eindeloze maanden later bereiken onze bevrijders Ieper. Het zijn Polen. Hun officieren slagen er in om onze stad zonder noemenswaardige schade te bevrijden van de vijand. Ieper mag nu eens van geluk spreken. Nog voor het einde van oktober 1944 weerklinkt de Last Post weer dagelijks onder de Menenpoort. Er wacht een nieuwe toekomst voor Ieper.

Boek 14 – Het Boek – 696 bladzijden

Met het chronologisch levensverhaal van de stad Ieper tot in het jaar 1945 vormt 'Het Boek – De Geschiedenis van Ieper' het sluitstuk van de 13-delige reeks 'De Grote Kroniek van Ieper'.

Vanuit een bescheiden woongemeenschap aan de oever van de Ieperlee groeit een bevolkingscentrum met een centrale grafelijke burcht. Dankzij zijn ideale ligging groeit de plaats uit tot een veilige thuishaven voor reizende handelaars. Vanaf de 11e eeuw komt hier de productie van textiel tot ontbolstering. De kern ontwikkelt zich tot een democratisch eiland midden een feodaal landschap van heerlijkheden. Rond 1200 mag Ieper zich beschouwen als één van de grootste steden van West-Europa, weliswaar na Brugge en Gent. Een metamorfose die kan tellen! De bouw van een fenomenale lakenhalle bewijst zijn ongelooflijke financiële slagkracht die zich baseert op een grootschalige lakenexport, op zijn beurt gedragen door een niet te schatten bevolkingsaantal.

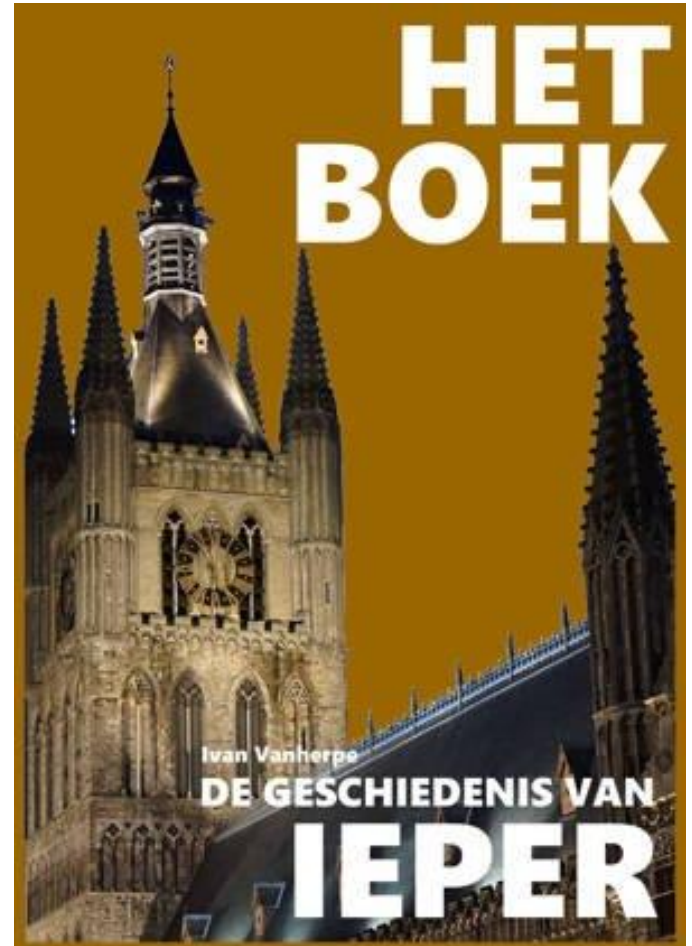
Machtsmisbruik en sociale wantoestanden zorgen vanaf 1280 voor barsten in dit succesvol imago. De tweespalt tussen leliards en klauwaards en de dissidentie van de graven van Vlaanderen tegenover de Franse kroon dompelen de Vlaamse steden onder in een algemene malaise. Een eeuw van conflicten reduceert Ieper tot een meer bescheiden speler.

Na een belegering in de zomer van 1383 blijft er van de uitgestrekte buitengebieden van grootstad Ieper maar weinig over. Tienduizenden lokale arbeiders gaan hun geluk voortaan op andere plaatsen beproeven. Tijdens het bestuur van de Bourgondische hertogen proberen de lokale wetsheren krampachtig het Iepers imago hoog te houden. Maar het gebrek aan financiële en menselijke slagkracht blijft problematisch. Die krimp zet zich ongenadig verder wanneer Vlaanderen eerst in Oostenrijkse en later in Spaanse handen terechtkomt. De bloedige godsdienstoorlogen van de 16^e eeuw versnellen dit proces alleen maar.

Ieper verglijdt stilaan naar een bastion van militair nut waar Fransen, Oostenrijkers en Hollanders afwisselend de scepter zwaaien na telkens nieuwe belegeringen en menselijke ellende. De Franse Revolutie brengt een maalstroom van schokkende veranderingen met zich mee. Napoleon moet plaats ruimen voor de Hollanders en dan kiest België definitief voor zijn onafhankelijkheid. De grotendeelse afbraak van de stadsvestingen is er een gevolg van. Pogingen om Ieper te ontsluiten en de stad via een kanaal met de Leie te verbinden, mislukken frustrerend genoeg keer op keer. De komst van een

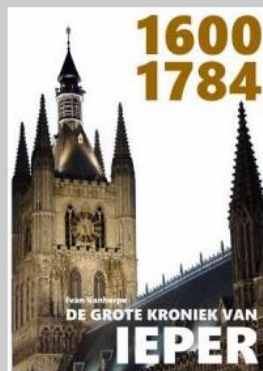
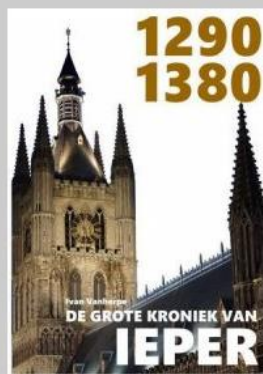
treinverbinding, de aanleg van nieuwe boulevards en stadskwartieren zijn maar enkele van de vele veranderingen die de komst van nieuwe tijden markeren.

In 1914 volgt een definitief tabula rasa van het verleden. Na de inval van de Duitsers komt provinciestad Ieper pal

tussen de strijdende partijen terecht. Vier jaar later blijft er na het drama van de eerste wereldoorlog – buiten wat desolate puinhopen – echt niets meer van over van de middeleeuwse stad. De Ieperlingen krijgen het niet onder de markt om hun stad weer op te bouwen tegen de druk van buitenaf om er een memoriaal van te maken.

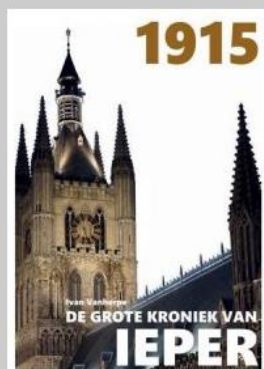
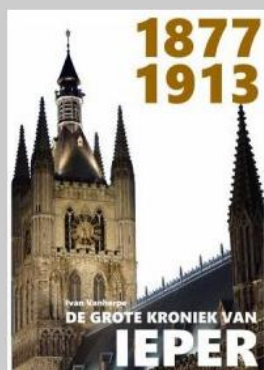
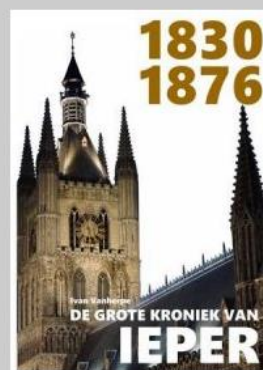
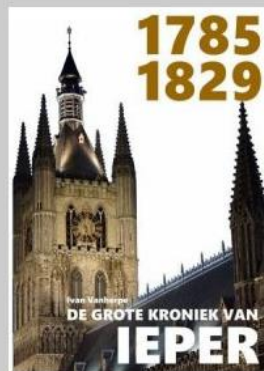
Het vallen en opstaan lijkt hier wel ingebakken en ook nu haalt de lokale koppigheid de bovenhand. Zelfs de totaal vernielde lakenhalle en de Sint-Maartenskerk verschijnen opnieuw aan de einder. Dat de Duitsers in 1940 hun meesterschap nog een keer willen komen bewijzen, doet de stad nog maar eens kreunen. Aan die beproevende periode komt in 1945 gelukkig een einde. Van nu af aan kunnen de Ieperlingen zich echt gaan focussen op de toekomst.

**DAG NA DAG DOOR
HET VERLEDEN VAN**

IEPER

op basis van nagelaten geschriften

DE COLLECTIE

